

Past dit kind in mijn klas?

Leraren van reguliere basisscholen over passend onderwijs

Elke basisschool moet haar mogelijkheden en grenzen beschrijven voor leerlingen met een beperking. Dit in voorbereiding op het passend onderwijs. Maar welke mogelijkheden zien leerkrachten eigenlijk zelf?

Welke mogelijkheden zien leerkrachten en interne begeleiders op reguliere basisscholen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften? Dat hebben wij onderzocht met enquêtes bij scholen in zes samenwerkingsverbanden voor primair onderwijs. Om het beeld te completeren, zijn dezelfde enquêtes ook afgenomen in een landelijke steekproef.

Dyslexie of faalangst is geen probleem, zeggen leraren

In de enquête hebben we de leerkrachten 39 'vignetten' ter beoordeling voorgelegd. Elk vignet geeft een korte beschrijving van een leerling met een problematiek of een combinatie van problemen.

Het gaat om dertien verschillende soorten problemen, waarbij per probleem drie varianten zijn beschreven: een relatief lichte variant, hetzelfde probleem in combinatie met een flinke

leerachterstand, en een variant met een combinatie van leerachterstand en sociaal-emotionele of gedragsproblemen.

De leerkracht heeft per vignet aangegeven of hij of zij deze leerling in de eigen klas zou kunnen opnemen en in welke schoolsoort de leerling het beste af zou zijn (zie kader).

Bijna 1.200 leerkrachten hebben zich over deze vignetten gebogen. Uit de antwoorden hebben we voor elke leerkracht een score voor de zorgcapaciteit berekend. Dit is het aantal vormen van problematiek waarmee de leerkracht zonder extra ondersteuning in de huidige groep overweg zou kunnen. De gemiddelde score is twaalf. Daarnaast zijn er gemiddeld veertien vormen die leerkrachten in hun groep aan zouden kunnen mits zij daarbij extra ondersteuning zouden krijgen.

Leerproblemen

Beperkingen of belemmeringen die leerkrachten het minst als een probleem zien, zijn faalangst, ADHD, dyslexie en sociaal-emotionele problematiek zonder bijkomende problemen. Een ruime meerderheid kan dit zonder extra ondersteuning aan in de klas. Een meerderheid kan ook leerlingen opnemen die dyslexie of faalangst in combinatie met een flinke leerachterstand hebben. Meer dan de helft geeft aan leerlingen te kunnen opnemen die autisme, motorische problemen of overige fysieke problemen hebben of die zeer moeilijk lerend zijn, als er tenminste geen bijkomende problemen zijn. Veel leerkrachten hebben grote bedenkingen bij leerlingen met

Leerlingvignet: een voorbeeld

Richard is een echte pestkop. Hij intimideert en bedreigt de kinderen uit de klas; tijdens het speekwartier slaat en duwt hij. Zijn ouders vinden het onzin dat de leerkrachten zich druk maken. Hij moet zich goed leren weren tegen anderen. Hij is nu eenmaal 'geen watje'. Richard heeft zich door zijn gedrag behoorlijk geïsoleerd van de rest van de groep. Ook zijn leerresultaten zijn ver beneden peil.

Kan deze leerling worden opgevangen in uw klas?

- ja, in de huidige situatie
- alleen met extra ondersteuning
- nee

Waar is deze leerling het beste af?

- basisonderwijs
- speciaal basisonderwijs
- speciaal onderwijs
- weet ik niet

downsyndroom. Zelfs in de lichtste variant die in de vignetten is beschreven, zijn er nauwelijks leerkrachten die denken de leerling zonder extra ondersteuning in hun groep te kunnen opnemen.

Ook leerlingen die blind of slechtziend zijn en leerlingen die doof of vrijwel doof zijn, kunnen bij een meerderheid van de leerkrachten niet terecht of alleen als er extra ondersteuning beschikbaar is.

Ernstige vormen van agressief gedrag of ADHD in combinatie met andere problemen vormen voor de meeste leerkrachten ook een onoverkomelijk bezwaar.

Echte pestkop

Bij een aantal vignetten was er grote spreiding in de antwoorden. Terwijl de een vindt dat een beschreven leerling zonder meer in de groep kan worden geplaatst, zien anderen alleen mogelijkheden daartoe als er extra ondersteuning is of ze sluiten het helemaal uit. Dat is het geval bij zeer moeilijk lerenden, dyslexie, autisme en sociaal-emotionele problema-

Nog even en dan...

2014 is het jaar van het passend onderwijs, onderwijs voor kinderen die vanwege lichamelijke of mentale beperkingen extra aandacht en ondersteuning nodig hebben. Vanaf dit jaar kunnen ouders een kind met specifieke onderwijsbehoeften bij een school van hun keuze aanmelden, bijvoorbeeld bij de basisschool om de hoek. Elke school heeft hiervoor in haar ondersteuningsprofiel vastgelegd wat zij op dit punt aan kan en wat niet. Gaat de problematiek de mogelijkheden van de school te boven, dan is het samenwerkingsverband waarvan elke school deel uitmaakt, aan zet. Dit verband moet vervolgens een school aanwijzen waar het kind wel 'passend onderwijs' kan krijgen. Dat kan een andere basisschool zijn, maar speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs is ook mogelijk.

Een van de veranderingen die het passend onderwijs met zich meebrengt, is dat een hoog verwijzingspercentage naar het speciaal onderwijs financiële consequenties heeft voor de scholen in het samenwerkingsverband. Daarom verwacht meniggeen dat er minder zal worden verwezen.

tiek, alle in combinatie met een leerachterstand en andere problemen. Zo zou een op de drie leerkrachten Richard (kader) in de groep opnemen, een derde zou dat alleen met extra ondersteuning kunnen, en een derde helemaal niet. De leerlingen die beschreven staan in de lichtste variant van de vignetten, zijn volgens de meerderheid van de leerkrachten het beste af op de basisschool. Er is één uitzondering: bij leerlingen met downsyndroom vindt slechts een op de vijf leerkrachten dit.

Daarbij zijn de meningen verdeeld over de vraag wat de beste onderwijsvorm is. Bij auditieve problematiek, visuele problematiek en downsyndroom – alle in de zwaarste variant – is een meerderheid van mening dat speciaal onderwijs de beste plek is.

De zorgcapaciteit is lager als er meer leerlingen in de klas zitten of als er meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften in de klas zitten. Het scheelt als leerkrachten positief staan tegenover het plaatsen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften: hun zorgcapaciteit is dan hoger. Hetzelfde geldt voor leerkrachten die het gevoel hebben dat ze competent zijn in het aansluiten bij cognitieve verschillen. Hier moeten we rekening mee houden bij de voorbereidingen op het passend onderwijs. ■

E. Smeets, H. Blok & G. Ledoux, Leerkrachten en interne begeleiders over onderwijs aan zorgleerlingen. Verslag van onderzoek. Nijmegen/Amsterdam: ITS/Kohnstamm Instituut, 2013.